

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра педагогічної та вікової психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчально-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Іврілюк С. В. *С.В.Іврілюк*
Протокол № 2 від «16» жовтня 2019 р.

№15216102019

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

Основи психології

підготовки бакалавра

спеціальності 231 Соціальна робота

освітньо-професійної програми (спеціалізації) Соціальна робота

Програма вибіркової навчальної дисципліни Основи психології підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньо-професійною програмою Організатор освітньо-педагогічної діяльності в соціумі, соціальний педагог, педагог-організатор.

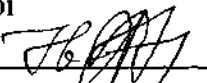
Розробник: Мудрак Ігор Аркадійович, доцент кафедри педагогічної та вікової психології, кандидат психологічних наук

Рецензент: Мельник А.П., доцент кафедри практичної та клінічної психології, кандидат психологічних наук, доцент

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології
протокол № 1 від 30.08. 2019 р.

Завідувач кафедри (Гошовський Я.О.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету психології та соціології
протокол № 1 від 4.09. 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (Іванашко О.Є)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Соціальна робота; Соціальна робота; Організатор освітньо-педагогічної діяльності в соціумі, соціальний педагог, педагог-організатор; бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 3
		Семестр 5-ий
		Лекції 20 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Практичні (семінарські) 34 год. Лабораторні - год. Індивідуальні __-__ год.
		Самостійна робота 86 год.
		Консультації 10 год.
		Форма контролю: залік

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Соціальна робота; Соціальна робота; Організатор освітньо-педагогічної діяльності в соціумі, соціальний педагог, педагог-організатор; бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 4
		Семестр 7-ий
		Лекції 12 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Практичні (семінарські) 10 год. Лабораторні - год. Індивідуальні __-__ год.
		Самостійна робота 110 год.
		Консультації 18 год.
		Форма контролю: залік

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Розкриття основних фундаментальних положень та закономірностей психологічної науки, а також озброєння студентів міцними теоретичними знаннями з психології, допоможуть їм сформувати адекватну поведінку у відповідності до умов професійної діяльності. Основними завданнями вивчення дисципліни є теоретична та практична підготовка студентів різних спеціальностей з питань: предмету загальної психології як закономірностей розвитку і виявлення психічних явищ у житті та їх механізмів; гуманізації суспільних відносин, формування у молоді уміння саморозкриватися, цілеспрямовано здійснювати самовиховання, творчо підходити до проблеми сьогодення; оволодіння простішими конкретними методиками психологічного дослідження особистості.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

При оволодінні змістом програми навчальної дисципліни студенти повинні набути вмінь вирішувати психологічні проблеми й завдання та оволодіти головними компетенціями для забезпечення ефективної професійної діяльності.

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

1. основні параметри прояву психіки в різних аспектах людського буття;
2. особливості протікання пізнавальних процесів;
3. прояв особистісної сфери та механізми, що на неї впливають;
4. прояв людської психіки в різних видах діяльності;
5. вікові особливості розвитку психіки на різних етапах життя людини;
6. застосування на практиці методів емпіричних досліджень;
7. визначення етапів психологічного дослідження.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Психологія як наука						
Тема 1. Предмет психології. Будова, задачі та методи сучасної психології.	10	2	2		6	
Тема 2. Розвиток психіки в еволюції тварин і становлення людини.	16	2	4		8	2
Разом за модулем 1	26	4	6		14	2
Змістовий модуль 2. Поняття особистості в психологічній науці						
Тема 3. Особистість. Темперамент. Характер.	22	4	4		12	2
Тема 4. Відчуття та сприймання. Увага та пам'ять.	20	4	4		12	
Тема 5. Мислення та уява. Здібності.	20	2	4		12	2
Тема 6. Емоційно-вольова сфера особистості.	18	2	4		12	
Разом за модулем 2	80	12	16		48	4
Змістовий модуль 3. Соціальний статус особистості на різних вікових етапах						
Тема 7. Діяльність та спілкування. Колектив.	22	2	6		12	2
Тема 8. Предмет та задачі вікової психології. Вікова періодизація.	22	2	6		12	2
Разом за модулем 3	44	4	12		24	4
Всього годин:	150	20	34		86	10

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Психологія як наука						
Тема 1. Предмет психології. Будова, задачі та методи сучасної психології.	15	2			12	2
Тема 2. Розвиток психіки в еволюції тварин і становлення людини.	19		2		14	2
Разом за модулем 1	34	2	2		26	4
Змістовий модуль 2. Поняття особистості в психологічній науці						
Тема 3. Особистість. Темперамент. Характер.	22	2	2		14	4
Тема 4. Відчуття та сприймання. Увага та пам'ять.	18	2	2		14	2
Тема 5. Мислення та уява. Здібності.	18				14	2
Тема 6. Емоційно-вольова сфера особистості.	20	2	2		14	2
Разом за модулем 2	78	6	6		56	10
Змістовий модуль 3. Соціальний статус особистості на різних вікових етапах						
Тема 7. Діяльність та спілкування. Колектив.	19	2	2		14	2
Тема 8. Предмет та задачі вікової психології. Вікова періодизація.	19				14	2
Разом за модулем 3	38	4	2		28	4
Всього годин:	150	12	10		110	18

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Основні поняття з допомогою яких описуються психічні явища, їх класифікація.
2. Стадії та рівні розвитку психічного відображення у тварин зо О.М.Леонтєвим та К.Е.Фабрі.
3. Підходи до розв'язання проблеми розвитку особистості в руслі різних теорій.
4. Проблема вікової стійкості і мінливості особистості.
5. Темперамент і основні властивості нервової системи людини.
6. Задатки як природні передумови до розвитку здібностей
7. Увага як сторона орієнтувально-дослідницької діяльності (П.Я.Гальперін).
8. Кількісні індивідуальні особливості пам'яті
9. Емоційно-моторна теорія уваги Т.Рібо
10. Визначення творчого мислення. Умови продуктивності творчого мислення
11. Роль уяви в житті людини
12. Зв'язок вольової регуляції поведінки з боротьбою мотивів і потребами людини.
13. Значення волі в організації діяльності і спілкування людини
14. Шляхи удосконалення спілкування людей в міру їх інтелектуального та особистісного розвитку.
15. Необхідність спілкування для психічного розвитку людини
16. Шляхи оптимального забезпечення психологічної готовності дитини до навчання в школі.
17. Розвиток пізнавальних процесів дітей в основних видах діяльності
18. Вплив основних видів діяльності на інтелектуальний розвиток молодших школярів.
19. Основні проблеми і протиріччя особистісного розвитку підлітка

20. Фактори, що впливають на взаємостосунки в ранній юності
 21. Особливості сімейних стосунків в юнацькому віці.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Таблиця 3

Поточний контроль (мах = 40 балів)									Модульний контроль (мах = 60 балів)			Загальна кількість балів
Модуль 1									Модуль 2			
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3			МКР 1	МКР 2	МКР 3	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	10	30	20	100
4	4	5	5	4	4	5	4	5				

Шкала оцінювання

Таблиця 4

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
	до заліку
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев В.И. Конфликтология / Андреев В.И. – М.: Прсвещение, 1995. – С. 78-145.
2. Битянова М.Р. Социальная психология: наука, практика и образ мислей : учебное пособие / Битянова М.Р. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2001. – С. 511 – 548, 227 – 376.
3. Бондарчук Е.И. Основы психологии и педагогіки : курс лекцій / Бондарчук Е.И., Бондарчук Л.И. – К.: Вища школа, 1999.
4. Гришина Н.В. Психология конфликта / Гришина Н.В. – СПб.: Питер, 2001. – 464с.
5. Діагностика соціально-психологічних характеристик малих груп с зовнішнім статусом / [Багрецов С.А., Львов В.М., Наумов В.В., Оганян К.М.]. – СПб.: Лань Изд-во Санки-Петербурзького ун-та МВД Росії, 1999. – С. 144-148, 176-179.
6. Дружинин В.Н. Психология общих способностей / Дружинин В.Н. – СПб.: Питер, 2002. – С. 183-199, 281 – 322.
7. Дубравська Д. М. Основи психології: Навчальний посібник. / Дубравська Д. М. – Львів: Світ, 2001. – 296 с.
8. Елисеєв О.П. Практикум по психології личности / О.П.Елисеєв. – СПб.: Питер, 2003. – 512 с.
9. Забродський М. М. Педагогічна психологія: Курс лекцій. / Забродський М. М. – К.: МАУП, 2000. – 189 с.

10. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К.: Либідь, 2005. – 464 с.
11. Зимбардо Ф. Социальное влияние / Зимбардо Ф., Ляйппе М. – СПб.: Питер, 2000. – С. 71 – 80.
12. Иванников В. Психология - наука о законах психіки / Иванников В. // Популярная психология. - М., 1990.- С. 6-10.
13. Ильин Е.П. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины / Ильин Е.П. – СПб.: Питер, 2002. – 544 с. (Серия “Мастера психологи”).
14. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Ильин Е.П. – СПб.: Питер, 2000. – С. 205 – 215.
15. Капрара Дж. Психология личности / Дж.Капрара, Д.Сервон. – СПб.: Питер, 2003. – 640 с. (Серия Мастера психологии).
16. Квинн В. Прикладная психология / Квинн В. – СПб.: Питер, 2001. – С. 369 – 404, 510-549.
17. Клименко В.В. Механізми психомоторики людини / Клименко В.В. – К.: Вища школа, 1997. - 326 с.
18. Клименко В.В. Психологія наукової творчості / Клименко В.В. – К.: Аверс, 1998. – 287 с.
19. Крайг Г. Комплексное изучение жизненного пути человека / Крайг Г. // Психология развития. – СПб.: Питер, 2002. – С. 13-56.
20. Куницына В.Н. Межличностное общение : учебн. [для вузов] / Куницына В.Н., Казаринова Н.В., Погольша В.М. – СПб.: Питер, 2002. – 544 с.
21. Леонтьев А.Н. Понятие отражения и его значение для психологи : хрестоматія по психологи / Леонтьев А.Н. - М., 1987.- С. 18-25.
22. Либин А.В. Дифференциальная психология / Либин А.В. – М.: Смысл, 2000. – С. 424-428.
23. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення. Навчальний посібник. / Лозниця В. С. – К.: “ЕксОб”, 1999. – 303 с.
24. М’ясоїд П.А. Загальна психологія: навч. посіб. / М’ясоїд П.А. – К.: Вища школа, 2001. 487 с.
25. Майерс Д. Социальная психология / Майерс Д. – СПб.: Питер, 2002. – С. 619-640.
26. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. / Максименко С. Д. – К.: Центр навч. літератури”, 2004. – 272 с.
27. Максименко С.Д. Загальна психологія / Максименко С.Д., Соловієнко В.О. – К.: МАУП, 2000. - 256 с.
28. Морозов А.В. Деловая психология / Морозов А.В. – СПб.: Изд-во Союз, 2000. – 579с.
29. Немов Р. С. Психология / В 3-х тт. / Немов Р. С. – М.: Просвещение, 1995. – 631 с.
30. Основы психології: Підручник / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – К.: Либідь, 2002. – 632 с.
31. Папуш М. Психотехника екзистенціального вибору / Папуш М. – М.: Ин-т Общегуманитарных Исследований, 2001. – 544 с.
32. Психология личности: тесты, опросники, методики / [сост. Н.В.Киршева, Н.В.Рябчикова-Геликон]. - М., 1995.- С. 112-119.
33. Психология самосознания : [хрестоматія]. – Самара.: БАХРАХ – М, 2003. – 672с.
34. Психология: Словарь / Под общ. ред. А. В. Петровского. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
35. Психологія / за ред. Г.С.Костюка.- К., Рад. школа, 1968.
36. Психологія: Підручник / За ред. Ю. Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001. – 390 с.
37. Рогов Ч.И. Настольная книга практического психолога в образовании / Рогов Ч.И. - М., 1996.- С. 104-126, 237-245.

38. Русинка І. І. Психологія: Навчальний посібник. / Русинка І. І. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
39. Сапогова В.В. Задачи по общей психологии : учеб. пос. [для вузов] / Сапогова В.В. – М.: Аспект Пресс, 2001. – С.301-327.
40. Семенова А. В. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. / Семенова А. В., Гурін Р. С., Осипова Т. Ю. – К.: Знання, 2006. – 319 с.
41. Степанов О. М. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. / Степанов О. М., Фіцула М. М. – К.: Академвидав, 2005. – 520 с.
42. Столяренко А. М. Психология и педагогика: Учебное пособие. / Столяренко А. М. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 423 с.
43. Столяренко Л.Д. Основы психологии / Столяренко Л.Д. – Ростов на Дону: Фенікс, 1997. – 724 с.
44. Стюарт-Гамильтон Я. Что такое психология / Стюарт-Гамильтон Я. – СПб.: Питер, 2002. – С. 47-70.
45. Халперн Д. Психология критического мышления / Халперн Д. – СПб.: Питер, 2000. – С. 448 – 479.
46. Хьелл Л. Теории личности / Хьелл Л., Зиглер Д. – СПб.: Питер, 2002. – 608 с.
47. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія: Навчальний посібник. / Цигульська Т. Ф. – К: Наукова думка, 2000. – 192 с.
48. Цимбалюк І. М. Загальна психологія. Модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів. / Цимбалюк І. М., Яницька О. Ю. – К.: Професіонал, 2004. – 304 с.
49. Цимбалюк І. М. Психологія. / Цимбалюк І. М. – К.: Професіонал, 2004. – 215 с.
50. Честара Дж. Деловой этикет: Павлик рилейшнз для всех и для каждого / Дж. Честара; пер. с англ. Л.Бесковой. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2001. – С. 117-151.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет, задачі, принципи, галузі психології. Методи дослідження.
2. Історія розвитку психологічної науки.
3. Характеристика форм відображення дійсності.
4. Мозок і психіка. Рефлекторна природа психіки.
5. Свідоме і безсвідоме. Структура свідомості.
6. Структура діяльності. Характеристика основних видів діяльності.
7. Уміння, навичка, звичка. Шляхи їх формування.
8. Сторони спілкування, функції та види спілкування.
9. Мовні, немовні засоби спілкування. Види мови. Механізми взаємосприймання.
10. Група. Колектив. Великі і малі групи.
11. Характеристика методів дослідження групової диференціації. Диференціація в групах і колективах.
12. Рівні сумісності. Теорії становлення груп.
13. Індивід. Особистість. Індивідуальність.
14. Структура особистості.
15. Свідомі і несвідомі мотиви.
16. Активність особистості та її джерела.
17. Самооцінка, рівень домагань.
18. Увага. Форми прояву уваги. Види уваги. Одиниці властивості уваги.
19. Відчуття. Природа відчуттів. Властивості відчуттів. Класифікація відчуттів. Види відчуттів.
20. Предметність, константність, цілісність, структурність, вибірковість, осмисленість сприймання. Види сприймань. Природа сприймань. Сприймання простору, часу і руху.
21. Пам'ять. Механізми пам'яті. Види пам'яті.

22. Психологічні теорії пам'яті. Фізіологічна природа пам'яті.
23. Забування, його причина та профілактика. Індивідуальні особливості пам'яті.
24. Мислення. Властивості мислення. Логічні форми мислення.
25. Види мислення. Мислення як діяльність. Операційний склад мислення. Індивідуальні особливості мислення
26. Уява. Властивості уяви. Фізіологічна природа уяви.
27. Операційний склад уяви. Способи синтезу фантастичних образів.
28. Види уяви. Індивідуальні особливості уяви.
29. Воля. Функції волі. Структура вольового акту. Вольові якості.
30. Почуття. Функції почуттів. Фізіологічна природа почуттів. Психологічні теорії почуттів.
31. Форми переживання почуттів. Види почуттів.
32. Темперамент. Природа. Фізіологічна основа. Характеристика основних типів темпераменту.
33. Характер. Природа характеру. Акцентуація характеру. Структура характеру. Сфери прояву характеру.
34. Здібності. Природа здібностей. Структура здібностей. Талант, геніальність, майстерність.
35. Предмет, завдання і актуальні проблеми психології розвитку та вікової психології. Соціально-історична природа віку.
36. Методологія, методи і стратегії дослідження у віковій психології.
37. Принцип розвитку в психології і проблема детермінант психологічного розвитку людини.
38. Культурно-історична концепція вікового розвитку Виготського Л.С. Структура і динаміка віку. Особливості критичних віків та їх значення в психічному розвитку дитини.
39. Проблема вікової періодизації психічного розвитку.
40. Умови, джерела та рушійні сили психічного розвитку.
41. Проблема детермінант розвитку і періодизації психічного розвитку Ельконіна Д.Б.
42. Соціогенетична концепція розвитку особистості за Е. Еріксоном.
43. Періодизація інтелектуального розвитку за Ж. Піаже.
44. Проблема співвідношення навчання і розвитку.
45. Проблема діагностики психічного розвитку.
46. Психічний розвиток немовляти. Криза новонародженості.
47. Пізнавальне, психомоторне і емоційний розвиток немовляти. Передумови мовного розвитку. Криза одного року.
48. Ранній вік: розвиток предметно - маніпулятивної діяльності та пізнавальних процесів дитини.
49. Ранній вік: особливості мовного розвитку.
50. Ранній вік: соціальне, емоційне і особистісний розвиток дитини. Криза 3-х років.
51. Розвиток дошкільника: гра як провідний вид діяльності.
52. Розвиток психічних функцій дошкільника.
53. Становлення особистісної сфери дошкільника: емоцій, мотивів, самосвідомості.
54. Шестирічні діти: психологічна готовність до шкільного навчання.
55. Діагностика психологічної готовності до шкільного навчання.
56. Молодший шкільний вік: криза 7 років. Становлення навчальної діяльності.
57. Молодший шкільний вік: розвиток пізнавальних процесів.
58. Молодший шкільний вік: розвиток мотиваційної сфери та самооцінки.
59. Підлітковий вік. Пубертатний криза. Зміни в психологічній сфері та особистісний розвиток підлітка.
60. Підлітковий вік: особливості спілкування з дорослими і однолітками.
61. Розвиток самосвідомості і особистісні новоутворення підліткового віку.
62. Особливості розвитку пізнавальної сфери підлітка.

63. Юність: стабілізація особистості і самовизначення.
64. Формування світогляду, моральне самовизначення юнака.
65. Становлення особистості, взаємини з дорослими і однолітками в юнацькому віці.
66. Особливості та завдання розвитку особистості зрілої людини.
67. Психологія похилого віку.